

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Barbu DELAVRANCEA

Apus de soare

LITERA

biblioteca școlarului

Barbu

DELAVRANCEA

APUS DE SOARE

INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

REFERINŢE CRITICE

“Apus de soare este o capodoperă a dramaturgiei poetice şi oratorice şi nu mai puţin o dramă de observaţie a tipicului, singura din literatura noastră în care toate aceste aspecte se unesc armonic.”

GEORGE CĂLINESCU, **Istoria literaturii române de la origini până în prezent**. Ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Editura Minerva, Bucureşti, 1986, p. 374.

“În cele mai multe din nuvelele sale, chiar în acele de tip realist, Delavrancea se reprezintă pe sine, narează împrejurări de-ale sale sau încarnează conflicte sufleteşti proprii. Fondul inspiraţiei sale române, deci liric, deşi mijloacele sunt adeseori acele ale analizei şi ale observaţiei obiective. Chiar când i se întâmplă să pună în picioare o figură cu totul deosebită de sine, el o face din punctul de vedere al valorificărilor personale. În *Sultănica,* în *Zobie*, în *Milogul* participarea înduioşată a scriitorului la soarta eroilor săi creează atmosfera lirică a naraţiunii. În *Domnul Vucea* meschinăria abuzivă a institutorului de altă dată este resimţită din unghiul propriei copilăii care a avut să sufere de pe urma ei. Peste o singură dată Delavrancea a ieşit din sine însuşi, construindu-şi povestirea din date exclusiv obiective, fără amestecul materialelor furnizate de sentimentul şi aprecierea sa. În acel moment Delavrancea şi-a scris capodopera: nuvela *Hagi-Tudose*. Caracterul eroului este construit din dialogul personagiilor care au de a face cu ei sau din vorbele şi faptele sale. De la *Alexandru Lăpuşneanul* al lui C. Negruzzi nimeni nu mai aplicase cu aceeaşi consecvenţă norma impersonalităţii. Dar, spre deosebire de Negruzzi şi în acord cu noua estetică realistă, Delavrancea îşi vede personagiile în atitudini individualizate, pe care le descrie cu minuţie... Totuşi pictura lucrurilor nu cade în minuţie balzaciană. Omul şi conflictele lui domină cu hotărâre în *Hagi-Tudose,* care în 1903, data când povestirea apare în volum, reprezintă fără îndoială punctul cel mai înaintat al noului realism românesc.”

TUDOR VIANU, **Arta prozatorilor români**, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966, vol. I, p.

“Urmăriţi... personajele din schiţele lui Delavrancea. Nu sunt ele atât de vii, atât de clar fixate, încât vi se imprimă în minte pentru totdeauna? Şi nu este oare acesta scopul pe care îl urmăreşte orice artist?

Iată Sultănica, în simplitatea ei naivă, cu mândria ei castă, căzând la cea dintâi adiere a iubirii. Urmăriţi-o până în momentul când, palidă ca o stafie şi sprijinită pe-o ramură de alun, urcă pieptul muscelului, părăsindu-şi vatra norocului şi a nenorocirii. În jurul ei — tabloul atât de melancolic, aerul atât de deprimant, ca după o înmormântare săvârşită undeva departe, în adâncul unei văi... Şi totuşi figura ei reală — o muribundă cu ochii frânţi, aruncând ultima privire spre satul din urma ei.

Tot atât de reali sunt acei bursiari şi studenţi universitari, reprezentanţi ai unei generaţii lipsite de voinţă şi de energia faptelor. Pe aceştia autorii îi studiază, îi disecă aşa-zicând anatomiceşte, nu însă pentru a-i expune vederii publice, ci totdeauna compătimindu-i şi tratându-i cu o oarecare iubire... El îşi deplânge eroii când se coboară în sufletul lor sau simte un dezgust pentru împrejurările ce i-au creat. Pe ici, pe colo îi îmbracă în haina umorului, ca pe naivul din *Irinel*, pe domnul Vucea, tipul dascălului unei epoci dispărute de curând, sau pe Hagi-Tudose, fenomenul de zgârcenie. E mai om cu oamenii, şi de aceea nu e nimic fals, ci totul simţit în personagiile lui, totul adevărat.

“ILARIE CHENDI, **Pagini de critică**, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1969, p. 142—143.

“*Viforul* nu e drama lui Ştefăniţă, e drama lui Luca Arbore, lovit de fatalitate sub înfăşurarea unui domn nebun şi crud, ca un criminal din naştere. Arbore trebuia să fie eroul piesei, din plin, de la început la sfârşit, el trebuie chiar să dea numele acestei drame. Ştefăniţă nu este erou, nu interesează decât incidental, ca un exemplar patologic.

Delavrancea n-a făcut asta şi toată lucrarea se resimte. Au fost suficiente două scene, numai două scene care să ne înfăţişeze tragedia măreţei figuri de boier, pentru ca piesa să ajungă totuşi la a şaptezecea reprezentaţie.”

CAMIL PETRESCU, **Opinii şi atitudini**, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1962, p. 307.

“Capodopera lui Delavrancea este... trilogia dramatică pe teme din istoria Moldovei, alcătuită din *Apus de soare* (1909), *Viforul* (1909) şi

Luceafărul (1910). Cum problemele istorice reale, specifice principatelor române în perioada lor medievală de înflorire sunt aici tratate, pe de o parte, în stricta actualitate politică de odinioară şi, pe de altă parte, cu patosul caracteristic oricărei evocări premonitorii a trecutului, această operă literară poate fi socotită drept rodul de aur al îndeletnicirii oratorice a scriitorului, în cadrul vocaţiei sale de om politic. Ideile conservatoare ale lui Delavrancea şi-au asigurat astfel un orizont confortabil în istoria considerată cu veneraţie. Sfârşitul epocii de integrare europeană a domniei lui Carol I era vrednic de o atare legitimare naţională, de o atare pecete autohtonă."

ION NEGOIŢESCU, **Istoria literaturii române**, Editura Minerva, Bucureşti, 1991, p. 133.

"Deşi nu a avut o înclinaţie structurală spre dramaturgie, totuşi Delavrancea a izbutit să creeze câteva piese de teatru care şi-au păstrat valabilitatea în confruntarea cu timpul, intrând definitiv în repertoriul naţional. Acestea sunt, evident, primele două părţi ale trilogiei istorice, Apus de soare şi Viforul şi, într-o bună măsură, comedia Hagi-Tudose. Meritul esenţial al lui Delavrancea, ca dramaturg, se află în domeniul dramei istorice, în primul rând în Apus de soare. Prin această piesă Delavrancea a introdus un element nou în drama istoriei naţionale, inaugurând caracterele dramatice monumentale şi, totodată, ca modalitate estetică, poemul dramatic. Vocaţia sa romantică l-a condus către realizarea unei coordonate fundamentale a dramei româneşti, şi anume proiecţia istoriei pe eternul uman. Această proiecţie şi mai ales eternul uman pe care se proiectează datele istoriei nu sunt însă abstracte, aspaţiale şi atemporale, ci au un profund specific naţional, întrupează realităţi proprii, caracteristice poporului român."

TEODOR VÂRGOLICI, **Barbu Delavrancea, dramaturgul,** — în cartea: **Delavrancea, Apus de soare,** Editura Minerva, Bucureşti, 1971, p. XXVII.